

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů aneb „evropské hromadné žaloby“. DÍL IV.: možná rizika vyplývající z úpravy hromadných žalob

V pořadí čtvrtým článkem navazujeme na sérii našich předchozích příspěvků týkajících se tématu hromadných žalob. Nejdříve jsme v obecné rovině představili problematiku hromadných žalob, jak je upravena ve směrnici o zástupných žalobách na ochranu spotřebitelů[1], a poukázali jsme na její obecné rysy,[2] dále jsme se zabývali problematikou systémů opt-in a opt-out,[3] a konečně jsme se dotkli také otázky subjektů oprávněných k podání hromadných, resp. zástupných žalob.[4]

V tomto příspěvku představíme rizika, která mohou zejména pro podnikatele vyplývat z připravované právní úpravy hromadného řízení[5] a ovlivnit jejich přístup k této budoucí úpravě. Nutno uvést, že návrh zákona o hromadném řízení („**Návrh zákona**“)[6], který takové prvky proti zneužití již zakotvil ve svém paragrafovém znění, byl zveřejněn ke konci roku 2022 a v době přípravy tohoto příspěvku jsou vypořádávány připomínky k němu.

Medializace a veřejnost řízení

Lze očekávat, že zejména první hromadná řízení budou pod drobnohledem médií a široké veřejnosti, tedy veřejnosti nejen odborné. Je tak možno předpokládat, že předmětem zájmu budou zejména případy, ve kterých budou figurovat velké a významné podniky, a případy, které budou zahrnovat velké množství dotčených či poškozených spotřebitelů.

S ohledem na skutečnost, že hromadná řízení budou představovat v českém právním řádu určité novum, laiky a médiu spojované především s anglosaskou právní kulturou, a také s ohledem na povahu právní úpravy hromadných řízení je možné počítat s tím, že tato řízení mohou být předmětem srovnatelného, či dokonce většího zájmu než některá insolvenční řízení.

Směrnice předpokládá, že za účelem informování spotřebitelů, kteří byli jednáním obchodníka dotčeni, budou využity prostředky, které umožní informování co nejširšího okruhu osob (tedy například média).[7] To přebírá do svého znění také úprava Návrhu zákona, jehož (zejména) ustanovení § 51 a následující upravují uveřejňování informací týkajících se hromadného řízení. Z textace Návrhu zákona je patrný zájem na co nejvyšší míře informovanosti spotřebitelů, tedy osob dotčených jednáním obchodníka. Dle úpravy jsou primárními subjekty povinnými k uveřejňování informací o hromadném řízení žalobce a soud.

Jakkoliv by se medializace řízení měla týkat zejména fáze **po připuštění hromadné žaloby** (po ukončeném certifikačním řízení), nebude možné vyloučit propagaci hromadného řízení již v raných fázích procesu. S ohledem na uvedené proto lze rozlišovat na straně jedné medializaci před zveřejněním informací o probíhajícím řízení a na straně druhé po zveřejnění informací o hromadném řízení.

Medializace hromadného řízení v jeho rané fázi není úplně žádoucí, čemuž ostatně napovídá také

koncepce Návrhu zákona.[8] Nutno nicméně uvést, že žalobce bude muset jistým způsobem inzerovat (potenciální) hromadnou žalobu, aby získal poškozené za účelem naplnění minimálního počtu členů skupiny a aby v zásadě oslovil co nejvíce dotčených spotřebitelů. S takovým postupem ostatně počítá například Směrnice[9] nebo doprovodný návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném řízení („**Doprovodný zákon**“). Žalobce bude kupříkladu povinen na svých internetových stránkách informovat o žalobách, které se rozhodl podat.[10] Lze tedy uvést, že šíření informací o hromadné žalobě ještě před jejím připuštěním soudem nebude možné zcela zabránit, nicméně oprávněné osoby by s ohledem na koncepci zákona a smysl a účel Směrnice[11] neměly mít zcela volnou ruku, pokud jde o způsob, formu a obsah sdělení. Uvedené by mělo být přiměřené okolnostem daného případu[12] a v co nejvyšší míře by mělo omezit případné negativní dopady na podnikatele, tím spíše pak v době, kdy hromadná žaloba nebyla certifikována. Tento závěr potvrzuje také skutečnost, že v této fázi by neměl zveřejňovat žádné informace týkající se hromadné žaloby ani soud.[13]

Pokud jde o informování o hromadném řízení po certifikační fázi, tedy po připuštění hromadné žaloby soudem, zde Návrh zákona již s uveřejňováním informací o hromadné žalobě a samotném řízení výslovně počítá. Na druhou stranu se Návrh zákona snaží limitovat zveřejňování informací o hromadném řízení pouze na nezbytné informace.[14] Nepůjde tedy o tak transparentní a rozsáhlé informování jako v případě insolvenčních řízení prostřednictvím insolvenčního rejstříku.

Samotná povinnost uveřejňovat informace se bude týkat zejména informací týkajících se samotného zahájení hromadného řízení. Tlak je přitom kladen na to, aby byla zajištěna nejvyšší možná míra informovanosti všech členů skupiny. Prakticky to může vypadat tak, že budou jednotlivým dotčeným osobám zasílána oznámení o zahájení hromadného řízení, což předvídá také Návrh zákona.[15]

V případě skupin čítajících desítky tisíc poškozených může být informování spotřebitelů velmi nákladné a je nutno pamatovat na to, že to bude žalobce, kdo ponese tyto náklady na informování dotčených spotřebitelů. Ty však mohou být v případě úspěchu hromadné žaloby promítnuty do nákladů hromadného řízení a v konečném důsledku přeneseny na žalovaného podnikatele.

V tomto kontextu je vhodné zmínit také možnost žalovaného podat návrh na vydání předběžného opatření na zdržení se způsobu uveřejňování informací o hromadném řízení. Návrh zákona totiž počítá s tím, že usnesení o přípustnosti hromadné žaloby mimo jiné vymezí způsob uveřejňování informací o probíhajícím hromadném řízení. Pro případ, že bude mít žalovaný za to, že se žalobce odchyluje od soudem stanoveného způsobu zveřejňování informací o hromadném řízení, může podat návrh na vydání předběžného opatření tak, aby nepředvídanému a nechtěnému jednání žalobce zamezil.

Jak už z výše uvedeného mohlo vyplynout, připravovaná úprava hromadného řízení předpokládá, že bude za účelem řádného informování osob dotčených hromadným řízením zřízen rejstřík hromadných žalob,[16] ve kterém budou uveřejňovány zejména údaje týkající se hromadného řízení jako takového (kupříkladu spisová značka či údaje o soudu či účastnících).

Ostatně už předchozí vládní návrh zákona o hromadném řízení z roku 2020 („**Předchozí návrh zákona**“) počítal se zřízením rejstříku hromadných žalob,[17] který předpokládal zveřejnění „*písemnosti, u nichž tak stanoví tento zákon, nebo o jejichž uveřejnění rozhodl soud, které se v rejstříku hromadných řízení uveřejňují chronologicky s uvedením okamžiku jejich vložení.*“[18] Obdobné řešení připouští i Směrnice, avšak konkrétní podobu řešení ponechává na členských státech.[19]

Jednou z dříve diskutovaných možností bylo také zřízení obdobného rejstříku, jako je tomu v případě insolvenčních řízení. To by znamenalo, že v rámci hromadných řízení by mohly být zveřejněny

prakticky všechny dokumenty a listiny předložené soudu, včetně například některých informací dotýkajících se případně až obchodního tajemství, což by jistě mohlo být problematické. S ohledem na aktuální koncepci Návrhu zákona a na základní teze vyhlášky k provedení zákona o hromadném řízení, která upravuje povahu rejstříku hromadných žalob, lze nicméně usoudit, že rejstřík poskytne veřejnosti pouze omezené informace.

Poškození reputace a dobrého jména obchodníka

Uvedená problematika medializace a veřejnosti řízení může (a patrně i bude) mít dopad na poškození reputace a dobrého jména obchodníka.^[20] Předchozí návrh zákona počítal s institutem jistoty na náhradu nákladů a újmy, který měl chránit žalovaného a v jistých případech sanovat jeho vzniklou újmu: „Je-li tu obava, že by žalobce v případě svého neúspěchu nenahradil žalovanému náklady přihlašovacího hromadného řízení nebo újmu způsobenou v souvislosti s porušením povinností v hromadném řízení, může soud na návrh žalovaného žalobci uložit, aby složil na účet soudu přiměřenou jistotu na jejich náhradu.“^[21] **Současné znění Návrhu zákona nicméně s obdobnou úpravou nepočítá**, zřejmě pod vlivem zúženého okruhu osob oprávněných k podání žaloby. Je tedy otázkou, zda by obrana žalovaného podnikatele mohla spočívat v podání návrhu na vydání předběžného opatření, kterým by byla žalobci uložena povinnost složit peněžitou částku.^[22] Takové předběžné opatření nelze vyloučit,^[23] nicméně jeho povaha směřuje spíše na skutkově odlišné situace.^[24]

Předběžné opatření však ani nemusí být dostačující. Zahájení a vedení hromadného řízení může mít kritický dopad zejména na podnikatele v oborech, ve kterých je možnost zastupitelnosti soutěžících subjektů velmi vysoká (zejména e-commerce, e-shopy). Nelze tedy vyloučit, že v některých případech může dojít prakticky k likvidaci obchodníka či jeho podnikání,^[25] a s uvedeným tak souvisí otázka možného uplatnění náhrady škody v případě odmítnutí či zamítnutí žaloby nebo zastavení hromadného řízení z důvodů na straně žalobce. Tento sankční institut zakotvil insolvenční zákon v ustanovení § 147.

Současná koncepce nastavená Návrhem zákona, která zejména svěřuje možnost podat hromadnou žalobu pouze zavedeným spotřebitelským organizacím a která předvídá certifikační fázi hromadného řízení, dle našeho názoru nicméně efektivně bojuje s tím, aby byly podávány a připouštěny k projednání ve věci samé neuvážené či šikanózní hromadné žaloby.

Povinnost zpřístupnit dokumenty - ediční povinnost

Povinnost zpřístupnit dokumenty lze považovat za jakousi formu nátlakového opatření, které má zajistit dostupnost důkazních prostředků. Podstatou tohoto institutu je povinnost **účastníka řízení zpřístupnit důkazy nebo jiné prostředky, kterými lze zjistit** stav věci.^[26]

Zpřístupnění dokumentů je v Návrhu zákona věnováno celkem 7 ustanovení. Předchozí návrh zákona tuto povinnost v rámci své úpravy dělil v závislosti na tom, zda se jednalo o hromadné řízení v režimu opt-in nebo opt-out. Navrhovaná úprava zakládá právo každému z účastníků podat soudu návrh na zpřístupnění důkazů či jiných prostředků. Návrh zákona tak v rámci oprávnění podat návrh není omezen jen na žalobce (tedy osobu oprávněnou k podání hromadné žaloby), ale může jej podat i žalovaný podnikatel.

Riziko pro podnikatele může pramenit zejména z toho, že v rámci jemu uložené povinnosti bude

nucen poskytnout citlivé dokumenty a informace. S ohledem na výše nastíněnou povahu rejstříků hromadných žalob však nelze předpokládat, že by byly tyto informace zpřístupněny široké veřejnosti; tím však není vyloučena možnost žalobce seznámit se s citlivými údaji, resp. obchodním tajemstvím.^[27] Byť Návrh zákona samozřejmě obsahuje pojistku v podobě ochrany zákonem chráněného tajemství, bude vhodné za účelem jejich ochrany činit aktivní kroky, například společně s předložením listin soudu vyznačit pasáže a části listin, které mají být utajeny.

V určitých případech může soud i bez návrhu rozhodnout o jednom z preventivních opatření za účelem ochrany tajemství (jedná se např. o určení omezeného okruhu osob, kterým budou dokumenty zpřístupněny, nebo o ustanovení osoby, která z dokumentů pořídí výpis, který chráněné tajemství neobsahuje).

Jakkoli by se mohlo jevit jako lákavé nesplnit povinnost předložit dokumenty, Návrh zákona pamatuje i na tuto situaci, kdy se osoba, které byla uložena povinnost zpřístupnit dokumenty, rozhodne neuposlechnout rozhodnutí soudu. V takových situacích Návrh zákon umožňuje soudu prohlásit skutečnost, která má být zpřístupněnými (resp. požadovanými) dokumenty prokázána, za prokázanou. Osobě, která se zdržela zpřístupnění důkazů, může soud mimo to uložit pořádkovou pokutu. Její výše však bude pro hromadná řízení modifikována – může činit až 4 % celkového ročního obrátu a v případě, že informace o ročním obrátu není dostupná, pak až 10 mil. Kč. OSŘ naproti tomu umožňuje uložit pokutu maximálně ve výši 50 tis. Kč.

Vysoké náklady na vedení hromadného řízení

Náklady hromadného řízení budou, obdobně jako v případě klasického individuálního civilního řízení, počítány v zásadě podle občanského soudního řádu, a pokud jde o odměnu advokáta, tak klasicky dle advokátního tarifu.

V první řadě je třeba samozřejmě zmínit, že výše nákladů hromadného řízení (zejména pro účely jejich náhrady) bude významně ovlivněna především předpokládanou vysokou hodnotou sporu a složitostí a tomu odpovídající délkou řízení či počtem úkonů učiněných v rámci řízení. Tato skutečnost bude mít vliv zejména na výši odměny advokáta vypočtenou podle advokátního tarifu.

Nad rámec „klasických“ nákladů řízení však Návrh zákona výslovně počítá také s přisouzením účelně vynaložených nákladů na uveřejňování informací o hromadném řízení a na zpřístupnění dokumentů („**Dodatečné náklady**“), jak je naznačeno již výše. To znamená, že v případě úspěchu v řízení budou moci být i tyto Dodatečné náklady v konečném důsledku přesunuty na neúspěšnou stranu řízení. Podmínkou však je, aby byly vynaloženy **účelně**. Strana řízení tak nemusí mít nutně nárok na uhrazení veškerých svých výdajů týkajících se informování veřejnosti, potažmo zpřístupnění dokumentů; nahrazován by měl být pouze takový náklad, který bude vynaložen v rámci zachování hospodárného a racionálního přístupu.

Je třeba uzavřít, že vysoké náklady na vedení hromadného řízení mohou mít zvláště tíživý dopad na spotřebitelské organizace, jejichž činnost je dle opakovaně zaznívajících hlasů z jejich strany v současné době omezena podfinancováním.

Závěrem

V předloženém článku nastiňujeme některá rizika hromadných řízení, která se mohou určitým způsobem dotknout podnikatele, ale i osoby oprávněné k podání hromadné žaloby.

Některá z rizik, jako veřejnost a medializace řízení či povinnost předložit důkazy, mohou mít potenciál negativně ovlivnit jméno, pověst a činnost podnikatele. Jak lze však z textu usoudit, aktuální koncepce Návrhu zákona obsahuje poměrně značné množství ochranných mechanismů, které zmírňují potenciální negativní důsledky rizik vyplývajících z hromadných řízení, anebo se jim dokonce snaží předcházet. Pro potenciální žalované však přesto bude důležitá prevence samotné účasti v hromadném řízení, a pokud již k podání žaloby dojde, bude potřebná aktivní a důrazná procesní obrana při využití veškerých procesních nástrojů, které Návrh zákona předvídá.

Žalobce, tedy zavedená spotřebitelská organizace, naopak může svým neúspěchem v řízení nejen poškodit svou pověst, protože jeho neúspěch může být vnímán tak, že inicioval šikanózní žalobu, ale také výrazně zatížit svou další činnost povinností uhradit náklady hromadného řízení. Pro žalobce tak budou výše popsané ochranné mechanismy omezeně uplatnitelné a případná prevence rizik by měla vyplývat především z řádného zvážení důvodnosti podávané žaloby a využívání práv týkajících se postavení, činnosti a financování spotřebitelských organizací.

JUDr. Lukáš Duffek

Advokát / Partner

Mgr. Petr Zábranský

Advokát / Senior Associate

Mgr. Marek Čmiel

Advokátní koncipient / Junior Associate

ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s.r.o.

GEMINI Center
Na Pankráci 1683/127
140 00 Praha 4

Tel.: +420 224 216 212
Fax: +420 224 215 823
e-mail: paha@rowan.legal

[1] Směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů („Směrnice“).

[2] Článek dostupný >>> [zde](#).

[3] Článek dostupný >>> [zde](#).

[4] Článek dostupný >>> [zde](#).

[5] V textu používáme označení hromadné žaloby a hromadná řízení, pokud tomu z logiky věci není jinak, jako synonyma.

[6] Dostupné >>> [zde](#).

[7] Viz bod 61 odůvodnění Směrnice: „Aby bylo informování o probíhajících a skončených řízeních o zástupných žalobách účinné, měly by být informace o nich dostatečné a přiměřené okolnostem daného případu. Tyto informace by mohly být poskytovány například prostřednictvím internetových stránek oprávněného subjektu nebo obchodníka, vnitrostátních elektronických databází, sociálních sítí, internetových tržišť nebo populárních periodik včetně těch, která jsou vydávána výlučně elektronickými komunikačními prostředky.“

[8] Viz ustanovení § 27 odst. 2 písm. e) či § 53 a násl. Návrhu zákona.

[9] Viz bod 58 preambule.

[10] Ustanovení § 25h odst. a) Doprovodného zákona.

[11] Bod 10 a 58 preambule Směrnice.

[12] Bod 58 preambule Směrnice.

[13] Viz důvodová zpráva k uveřejňování informací dle § 51–58 a k § 91 Návrhu zákona.

[14] Viz ustanovení § 92 Návrhu zákona.

[15] Viz ustanovení § 54 odst. 2 Návrhu zákona.

[16] Viz ustanovení § 91, 92 a 94 Návrhu zákona.

[17] Viz ustanovení § 163 a násl. Předchozího návrhu zákona.

[18] Ustanovení § 164 odst. 2 písm. i) Předchozího návrhu zákona.

[19] Čl. 14 Směrnice.

[20] S tím Směrnice explicitně pracuje. Viz bod 60 odůvodnění Směrnice.

[21] Ustanovení § 89 odst. 1 Předchozího návrhu zákona.

[22] Viz ustanovení § 76 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu.

[23] Viz článek Jistota za náhradu nákladů řízení v ČŘS v kontrastu současné úpravy, Epravo, publikováno dne 31. ledna 2022, dostupný >>> [zde](#).

[24] Viz kupříkladu JIRSA, J. Občanský soudní řád, 1. část: Soudcovský komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer, komentář k ustanovení § 76 nebo ADAMOVÁ, H. a kol. Občanský soudní řád: Praktický komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer, komentář k ustanovení § 76.

[25] Uvedené pak může narážet zejména na problém putativních, domnělých nároků, případně žalob, které byly odmítnuty – jakkoliv totiž nebyl žalovaný za tvrzené jednání „potrestán“, důsledky vedeného řízení se i tak mohou promítnout na odliv zákazníků, obchodních partnerů, dodavatelů a podobně. Případná sanace pak bude s největší pravděpodobností ponechána na aktivitě poškozeného obchodníka, který se bude moci domáhat náhrady škody dle občanského zákoníku.

[26] Bod 68 odůvodnění Směrnice a čl. 18 Směrnice. S podobným institutem navíc počítal i

Předchozí návrh zákona o hromadném řízení ve svém ustanovení § 86, které uvádělo následující: „Je-li žalobcem v přihlašovacím hromadném řízení nezisková osoba, může soud na návrh kteréhokoliv z účastníků přihlašovacího hromadného řízení, který navrhl rozumně dostupné důkazy na podporu svých tvrzení, uložit druhému účastníkovi nebo třetí osobě povinnost ke zpřístupnění důkazů nebo jiných prostředků, jimiž lze zjistit stav věci.“ Je tedy možné, že obdobným institutem bude disponovat i připravovaný zákon.

[27] Viz textaci ustanovení § 72 a § 73 odst. 2 Návrhu zákona.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právní aspekty terapie psychedeliky](#)
- [Význam sportovních pravidel při posuzování odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy](#)
- [Okamžité zrušení pracovního poměru učiněné z „opatrnosti“ zaměstnavatele ve světle judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Výroční zpráva ÚOOÚ za rok 2025: nové regulační priority v oblasti ochrany osobních údajů](#)
- [Vadné nařízení vlády č. 493/2025 Sb. a dopady fixace limitů drobných oprav na pronajímatele](#)
- [Nařízení PPWR: cesta do pekla dlážděná dobrými úmysly](#)
- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)